

5-й региональный семинар ВОЗЖ по управлению популяцией собак для стран Кавказа и Центральной Азии

Отчет о ситуации в стране
АЗЕРБАЙДЖАНЕ

Эльдар Гасанов

2–4 декабря 2025 г.
Алматы, Казахстан

World
Organisation
for Animal
Health

Organisation
mondiale
de la santé
animale

Organización
Mundial
de Sanidad
Animal

I. Понимание ситуации в стране

В системе здоровья животных задействованы две независимые организации:

- **Агентство пищевой безопасности Азербайджанской Республики (AFSA)**
- **Агентство по оказанию аграрных услуг при МСХ (ASA)**

Structure of the Food Safety Agency of the Republic of Azerbaijan

Structure of the Agrarian Services Agency of Republic of Azerbaijan

		Ministry of Agriculture of the Republic of Azerbaijan		
Livestoc Development and Monitoring Department		Agrarian Services Agency of the Republic of Azerbaijank		Scientific Research Institute of Veterinary Medicine
Animal Health and Veterinary Services Center				65 - Rayon (City) Veterinay Office

КОМПЕТЕНТНЫЙ ОРГАН

АГЕНТСТВО ПИЩЕВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (AFSA)

- руководит национальной стратегией, координирует планирование и проведение противоэпизоотических мероприятий, кампаний по вакцинации, лабораторную диагностику, отчётность о заболеваниях и обмен информацией об эпидемиологической ситуации с соседними странами.
- Отвечает за:
 - ветеринарное законодательство;
 - регистрацию и контроль ветеринарной деятельности;
 - управление программами по болезням животных;
 - взаимодействие с международными организациями.

Агентство по оказанию аграрных услуг при МСХ Центр Здоровье Животных и Ветеринарных Услуг

- Организация ветеринарной службы
- План профилактических и диагностических противоэпизоотических мероприятий (ежегодно разрабатывается Агентством Продовольственной Безопасности совместно с Агентством Аграрных Услуг)
- **Профилактическая вакцинация:** проведение профилактических мероприятий против особо опасных заболеваний
- Заключение и контроль договоров с частными ветеринарами
- Проведение ветеринарно-санитарных мероприятий при возникновении заболеваний

ОТВЕТСТВЕННЫЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ ПОПУЛЯЦИЕЙ СОБАК:

- Популяция домашних питомцев составляет около 250 тысяч голов,
- Численность бродячих животных в стране составляет примерно более 1 000 000 голов, из которых 350 000 находятся в Баку.
- AFSA – ответственна за разработку политики и надзор (утверждение планов по созданию приютов);
- ASA –плановая вакцинация, реализация мероприятий на местах;
- «Центр ухода за бродячими животными» публично-правовое учреждение при главе Исполнительной власти города Баку
- Муниципалитеты – отлов, содержание, услуги приютов;
- Частные клиники, НПО и приюты

НОРМАТИВНО-ПРАВОВАЯ БАЗА

- ✓ Закон «О ветеринарии» — регулирует государственную ветеринарную политику, надзор и контроль.
- ✓ Закон о присоединении к Европейской конвенции «О защите домашних животных» (2007 г.).
- ✓ Закон о присоединении к Бернской конвенции (1999 г.).
- ✓ Правила содержания собак и кошек в населённых пунктах (Постановление КМ №38, 2011 г.).
- ✓ «Центр ухода за бродячими животными» публично-правовое учреждение при главе Исполнительной власти города Баку (29/04/2025 г.).
- ✓ Ветеринарно-санитарные нормы и правила для приютов (решение АПБ, 2025 г.)

II. Меры контроля

Регистрация и идентификация собак

- Годовой перепись животных ведется Государственным Комитетом Статистики
- Параллельно регистрация животных ведется в ветеринарных клиниках и муниципалитетах;
- На будущее предусмотрено идентификация домашних питомцев (кошек и собак) в развивающемся Электронной Системе Регистрации Животных (AIRS).

II. Меры контроля

Контроль перемещения (импорт/экспорт)

- Проверка документов и выдача ветеринарных сертификатов осуществляется региональными подразделениями AFSA
- Лабораторный контроль при необходимости проводится в Центральной Ветеринарной Лаборатории AFSA
- Электронная система выдачи разрешений на импорт/экспорт коммерческих грузов интегрирована с электронной системой Государственного Таможенного Комитета

КОНТРОЛЬ РЕПРОДУКТИВНОСТИ

- ✓ «Центр ухода за бродячими животными» при главе Исполнительной власти города Баку
- ✓ Муниципалитеты – отлов, содержание, услуги приютов;
- ✓ Международный диалог по охране окружающей (IDEA), «Центр ухода за животными» (IACCS)
- ✓ Частные клиники, НПО и приюты

ЦЕЛЬ: отлов, стерилизация, вакцинация и выпуск (OSVV)

- Рассматриваются варианты расширения практик на региональном уровне.

КОНТРОЛЬ РЕПРОДУКТИВНОСТИ

Центр по уходу за бродячими животными

□ Направления деятельности:

- Оказание стационарной помощи бездомным животным
- Обеспечение санитарно-эпидемиологического благополучия
- Организация обследования, лечения, профилактики (вакцинации и дегельминтизации) и других ветеринарно-санитарных мероприятий
- Стерилизация или кастрация этих животных без причинения (или подвергания) им максимальных страданий и боли в целях регулирования численности бездомных животных
- Передача бездомных животных новым владельцам
- Формирование гуманного отношения населения к бездомным животным
- Создание электронной базы данных бездомных животных, обслуживаемых в Центре

КОНТРОЛЬ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

- ❖ **Министерство экологии и природных ресурсов АР**
 - **Направления деятельности**
 - ✓ Биоразнообразие
 - ✓ Леса
 - ✓ Гидрометеорология
 - ✓ Геология
 - ✓ Каспийское море
- ❖ **Международный диалог по охране окружающей среды (IDEA)**
Основано вице-президентом Фонда Гейдара Алиева г-жой Лейлой Алиевой.
 - **Использует диалог, действия, лидерство и образование для расширения возможностей молодых людей в деле достижения позитивных и устойчивых изменений в окружающей среде**

Международный диалог по охране окружающей среды (IDEA)

Организация взяла на себя миссию:

- ❖ восстановлению и защите биоразнообразия страны,
- ❖ обеспечению ее устойчивого развития,
- ❖ продвижению «зеленой» экономики и технологий,
- ❖ увеличению площади зеленых насаждений и устранению загрязнения,
- ❖ сохранению экологического равновесия.

Международный диалог по охране окружающей (IDEA) Центр ухода за животными (IACSS)

«Центра защиты животных» IDEA (IACSS) был заложен в октябре 2014 года вице-президентом Фонда Гейдара Алиева и основателем Общественного объединения IDEA Лейлой Алиевой. Центр официально начал свою деятельность 1 марта 2017 года.

✓ Миссия Центра:

- Отлов, стерилизация, вакцинация и выпуск животных (OSVV)
- профилактика заболеваний,
- уход, ответственное владение животными,
- гуманный подход к животным

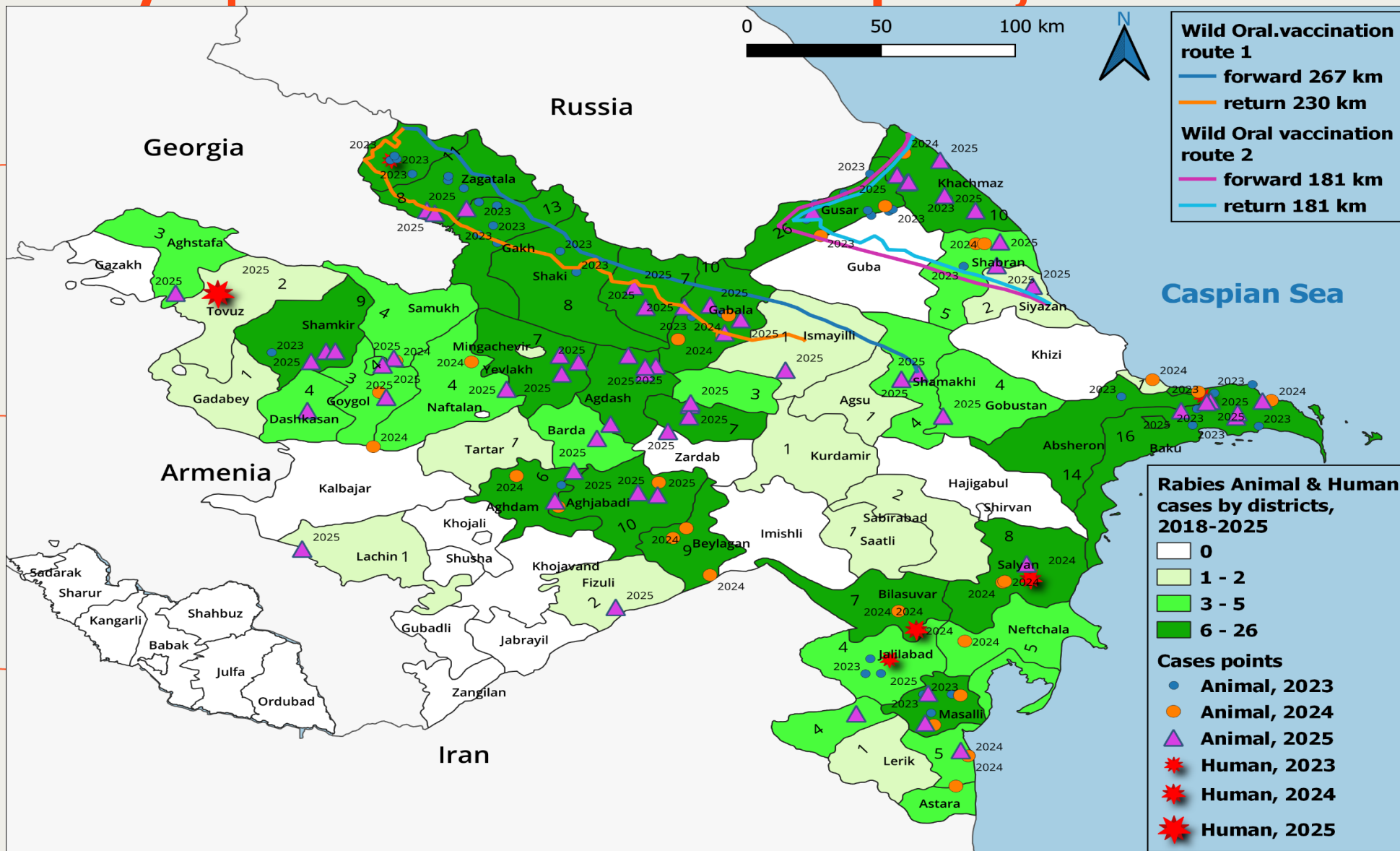
IV. Бешенство

Ситуация с бешенством в вашей стране

В принятой "Государственная программе по обеспечению продовольственной безопасности в Азербайджанской Республике на 2019-2025 года" для реализации мер, связанных с созданием механизма контроля за здоровьем бездомных животных определены ниже перечисленные организации

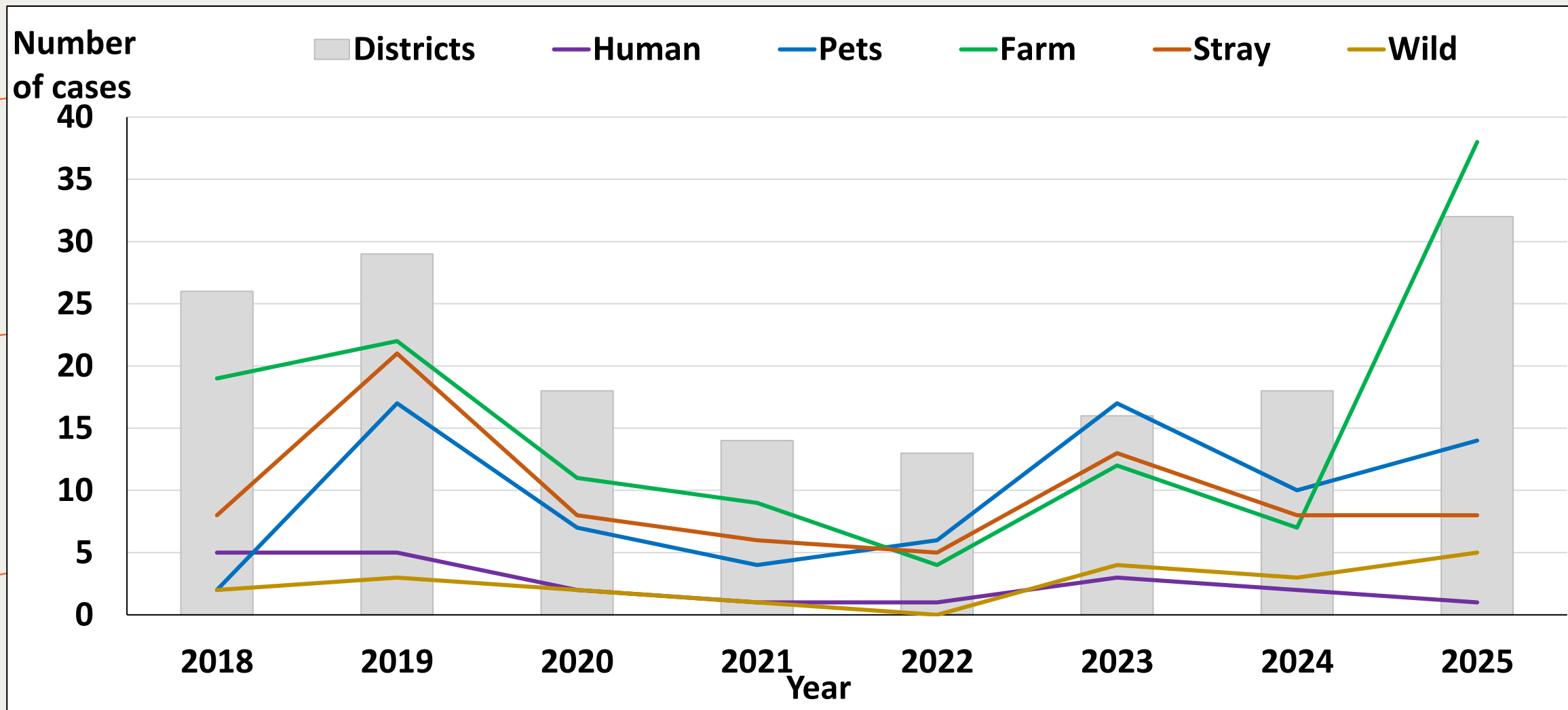
- **Агентство продовольственной безопасности Азербайджанской Республики**
- **Министерство сельского хозяйства**
- **Местные органы исполнительной власти**
- **Неправительственные организации.**

IV. Ситуация с бешенством в стране, 2018-2025

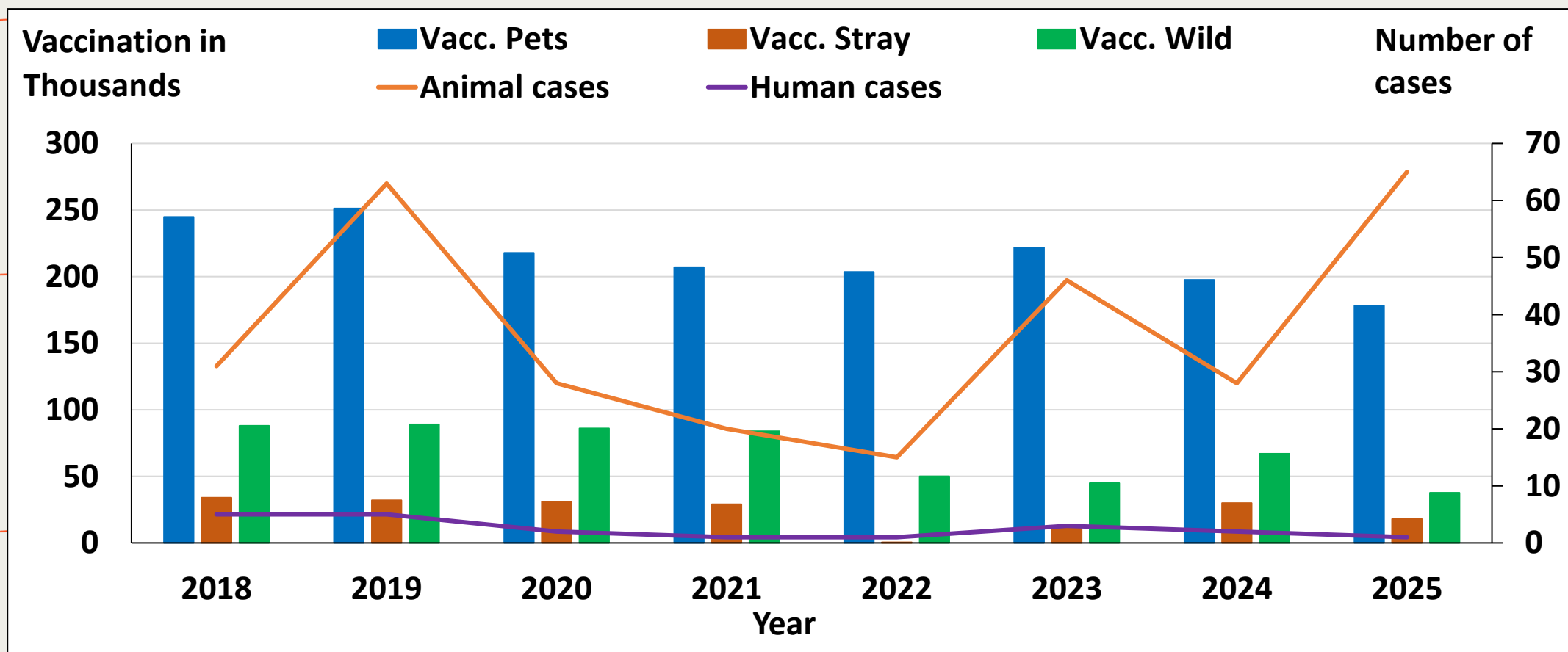

IV. Ситуация с бешенством в стране, 2018-2025

IV. Сравнение вакцинации и случаев бешенства, 2018-2025 годы

II. Методы контроля

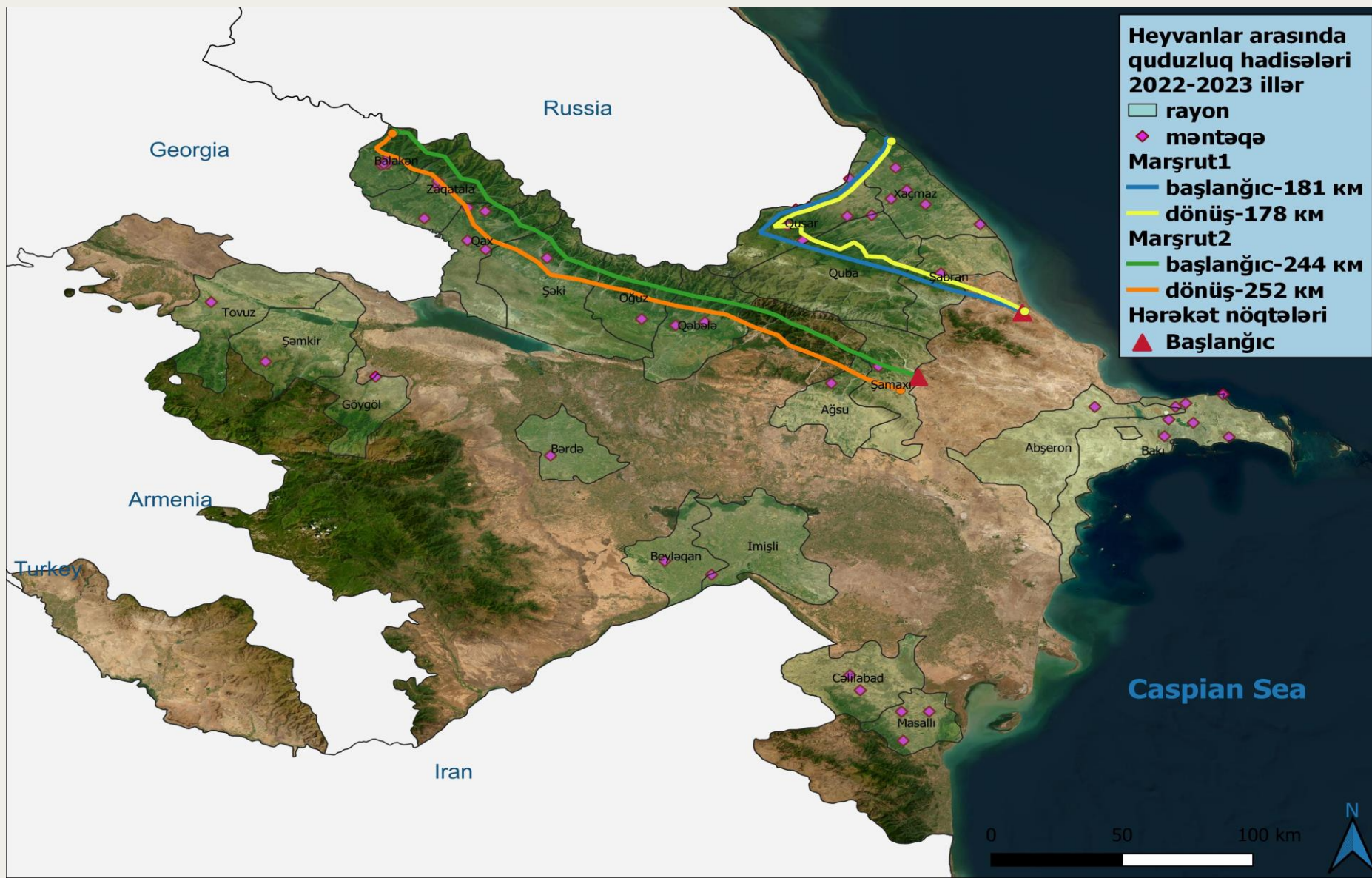
Вакцинация диких животных

При совместном участие Министерства Сельского Хозяйства, Министерством Чрезвычайных Ситуаций и Агентством по Пищевой Безопасности впервые в стране была проведена вакцинация диких животных с использованием вертолётов.

Вакцинация была проведена на территории 14 районов и охватывала лесные и прилегающие территории граничащие с Грузией и Россией.

Для вакцинации использовались приманки брикеты.

Vaccination of wild animals helicopter flight routes

Balakan
Zagatala
Gah
Sheki
Oguz
Gabala
Ismayilli
Shamakhi

Shamakhy - Balakan 248 KM
Shamakhy - Balakan 254 KM
Distance - 502 km
Number of briquettes - 18,000
1 briquette for approximately
every 25 square metres

Оральная вакцинация в дикой природе, 2023-2025

https://www.youtube.com/watch?v=VB0dd_z7fus

V. Успешная практика

С 2022 года в Научно-Исследовательский Ветеринарный Институте открыта современная ветеринарная клиника

В 2023 году открывлос Hasvet Baku International Animal Hospital

2025 году Постановлением Кабинета Министров Азербайджанской Республики при Главе Исполнительной власти города Баку создан «Центр по уходу за бродячими животными»

2025 году в Лянкяранском Государственном Университете создана ветеринарная клиника

Обучение безопасному взаимодействию людей и собак

VƏHŞİ HEYVANLARDA QUDUZLUQ XƏSTƏLİYİ VƏ PEYVƏNDLƏMƏ

QUDUZLUQ İSTİQANLI HEYVANLARIN VƏ İNSANLARIN TƏHLÜKƏLİ VİRUS MƏNŞƏLİ ZOONOZ XƏSTƏLİYİDİR. QUDUZLUĞA YOLUXMA 100% ÖLÜMLƏ NƏTİCƏLƏNİR.

QUDUZLUQ XƏSTƏLİYİNƏ MƏRUZQALMA:

Quduzluq xəstəliyinə yoluxma quduz heyvanların (vəhşi heyvan, it, pişik və s.) dişləməsi və ya cırmaqlaması nəticəsində baş verir. Quduzluq virusunun zədələnmiş dəri və ya selikli qışalara sirayət etməsi insan və heyvanların xəstəliyə yoluxmasına səbəb olur.

Quduzluq xəstəliyinin əlamətləri:

İlk mərhələ

- İnsanlardan qaçma və qaranlıq yerdə gizlənmə;
- İşığa, səsə, toxunmaya və s. həssaslıq (oyanma);
- Təngnəfəslik, göz bəbəyinin böyüməsi;
- Yeyilməyən əşyaların yeyilməsi (daş, şüşə, ağac və s.).

İkinci mərhələ

- İlk mərhələdəki əlamətlərin şiddətlənməsi;
- İnsanlara və başqa heyvanlara hücum;
- Uzaq məsafəyə qaçmağa cəhd olunması.

Üçüncü mərhələ

- Udlaq və qırtlaq əzələlərinin iflici;
- Yemi götürüb uda bilməmək;
- Çəpgözlük;
- Bədən əzələlərinin iflici və ölüm.

Peyvəndləmənin həyata keçirilməsi

Vəhşi heyvanların quduzluq xəstəliyinə qarşı peyvəndlənməsi məqsədilə aldadıcı yemlər hava nəqliyyat vasitəsi ilə (helikopterlər) vəhşi heyvanların məskunlaşdığı ərazilərə səpilir.

Peyvəndləmənin həyata keçirilməsi

- Vəhşi faunanın sağlamlığı təmin olunur.
- İnsanların və heyvanların (kənd təsərrüfatı heyvanları, ev heyvanları) quduzluğa yoluxma riski minimuma endirilir.
- Beynəlxalq təşkilatlar (ÜHST, ÜST, BMT) tərəfindən dəstəklənən "Vahid Dünya-Vahid Sağlamlıq" konsepsiyasına töhfə verilir.

QUDUZLUQ XƏSTƏLİYİ

İstiqanlı heyvanlarda və insanlarda mərkəzi sinir sisteminin pozğunluqları ilə xarakterizə olunan təhlükəli zoonoz xəstəlikdir.

QUDUZ HEYVANLARDA XƏSTƏLİYİN ƏLAMƏTLƏRİ

İlk mərhələ

- İnsanlardan qaçma və qaranlıq yerdə gizlənmə;
- İşığa, səsə, toxunmaya və s. həssaslıq (oyanma);
- Təngnəfəslik, göz bəbəyinin böyüməsi;
- Yeyilməyən əşyaların yeyilməsi (daş, şüşə, ağac və s.).

İkinci

- İlk mərhələdəki əlamətlərin şiddətlənməsi;
- İnsanlara və başqa heyvanlara hücum;
- Uzaq məsafəyə qaçmağa cəhd olunması.

Üçüncü mərhələ

- Udlaq və qırtlaq əzələlərinin iflici;
- Yemi uda bilməmək;
- Çəpgözlük;
- Bədən əzələlərinin iflici və ölüm.

XƏSTƏLİYƏ MƏRUZQALMA

Heyvan və insanların quduz heyvan tərəfindən dişlənməsi və ya cırmaqlanması ilə

Tərədicinin zədələnmiş dəri və ya selikli qışalara sirayət etməsi ilə

XƏSTƏLİYİN YAYILMASI

Quduzluğun yayılmasında xəstəliyə yoluxmuş vəhşi heyvanların (canavar, tülkü, çaqqal, çöl donuzu, çöl dovşanı, ayı, porsuq, yarasə və s.), həmçinin sahibsiz itlərin rolu böyükdür.

XƏSTƏLİYƏ QARŞI PEYVƏNDLƏMƏ

Diqqət!

Ölkəmizdə vəhşi heyvanlar arasında quduzluğa qarşı peyvəndləmənin aparılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Peyvəndləmə quduzluq əleyhinə vaksinlərdən istifadə olunmaqla həyata keçirilir.

PEYVƏNDLƏMƏNİN HƏYATƏ KEÇİRİLMƏSİ

Vəhşi heyvanların quduzluq xəstəliyinə qarşı peyvəndlənməsi məqsədilə aldadıcı yemlər vəhşi heyvanların məskunlaşdığı ərazilərə səpilir.

Mütəxəssislər peyvəndləmənin uğurla nəticələnməsi üçün heyvanlardan ötrü nəzərdə tutulan spesifik iyli, boz və qəhvəyi rəngli yem briketlərinə toxunmamağa çağırır!

3 стадии бешенства

Как люди могут заразиться бешенством

Quduzluq xəstəliyinin gedişi 3 dövrə bölünür:

Prodromal dövr - səsə qarşı həssaslıq artır, işıq və sudan qorxu

Oyanıqlıq (qızgınlıq) dövrü - coşqunluq, düşüncə pozğunluğu, çeynəmə və udlaq əzələlərinin iflici, bəbəklərin kiçilməsi

İflic dövrü - ağır hissiyyatının azalması, qan dövranı və tənəffüs mərkəzinin fəaliyyətinin pozulması, bədən hərəkətinin aşağı düşməsi

Heyvan dişləməsinə, cırmaqlamasına məruz qaldıqda:

yaranı və ya tamliğı pozulmuş dərinli
sabun və çoxlu təmiz su ilə yumalı

dərhal infeksiyistə müraciət etməli

dişləmiş it və pişik 10-12 gün müddətində
baytar mütəxəssisin nəzarətində olmalı

İnsanlar quduzluq xəstəliyinə necə yoluxurlar?

Quduz heyvanın dişləməsi ilə

Quduz heyvanın zədələnmiş dəri
örtüyünü yalaması ilə

Quduzluq xəstəliyinin inkubasiya müddəti asılıdır:

Heyvanın insanı dişləmə nahiyyəsindən

Yaranın ölçü və dərinliyindən

Orqanizmə düşmüş tüpürcəyin miqdarından

Как защитить себя от бешенства

Что делать в случае укусов или царапин

#quduzluqxesteliyi

Quduzluq xəstəliyindən necə qorunmalıyıq?

- Ev heyvanları peyvəndlənməli
- Sahibsiz heyvanlarla birbaşa təmasdan çəkinməli
- Aqressiv davranan heyvan gördükdə baytar həkimə məlumat verilməli

UNUTMAYINI!

Quduzluq xəstəliyi vaxtında müalicə edilməzsə, ölümə nəticələnə bilər

AQTİ

f i s a fsi.gov.az

Heyvan dişləməsinə, cırmaqlamasına məruz qaldıqda

Yararı və ya tamlığı pozulmuş dəriyi **sabun və təmiz su** ilə yumalı

Dərhal **həkimə** müraciət etməli

Dişləmiş heyvan **10-12 gün** müddətində baytar həkimin nəzarətində olmalı

AQTİ

1003 çağrı mərkəzi | f i s a fsi.gov.az

Как защитить себя от бешенства

Quduzluq xəstəliyindən necə qorunmalı?

Ev heyvanları dövrü olaraq peyvəndlənməli

Sahibsiz it, pişik və digər heyvanlarla birbaşa təmasdan çəkinməli

Aqressiv davranan heyvan gördükdə baytar mütəxəssisə məlumat verilməli

Клинические симптомы бешенства у людей

İnsanlarda quduzluq xəstəliyinin kliniki əlamətləri:

Hidrofobiya (sudan qorxma)

Fotofobiya (ışıqdan qorxma)

Psixonevroloji pozulmalar

Udğunma halının pozulması

Yüksək hərarət və digər kliniki əlamətlər

V. Выводы и будущие потребности

- ❖ Усиление межведомственного взаимодействия (AFSA, ASA, НПО, муниципалитеты).
- ❖ Развитие систем учёта и мониторинга популяции собак.
- ❖ Расширение ветеринарных и образовательных программ для повышения охвата вакцинации и стерилизации.
- ❖ Техническое укрепление потенциала на местах и цифровых решений.
- ❖ Продолжение гармонизации законодательной базы с международными стандартами.
- ❖ Эти направления позволяют обеспечить устойчивый системный подход к управлению популяцией собак и профилактике зоонозных рисков.

Симуляционные учения по ящуру, ЧМЖ, бешенству, высокопатогенному гриппу птиц (2021-2024)

			
March 2, 2021, Baku	July 19, 2022, Shabran	November 17, 2022, Baku	July 3, 2024, Guba

IV. Ситуация с бешенством в стране, 2018-2025

Rabies by species	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Pets	2	17	7	4	6	17	10	14
Stray	8	21	8	6	5	13	8	8
Farm	19	22	11	9	4	12	7	38
WILDLIFE	2	3	2	1	0	4	3	5
Total	31	63	28	20	15	46	28	65

Districts	26	29	18	14	13	16	18	32
------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Human	5	5	2	1	1	3	2	1
--------------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

Спасибо за внимание!

12, rue de Prony, 75017 Paris, France
T. +33 (0)1 44 15 19 49
F. +33 (0)1 42 67 09 87

woah@woah.int
www.woah.org

[Facebook](#)
[Twitter](#)
[Instagram](#)
[LinkedIn](#)
[YouTube](#)
[Flickr](#)

